

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 33 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä joulukuuta 2014 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi metsästyslain 33 §:n muuttamisesta (HE 312/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Christian Krogell, hallitusneuvos Vilppu Talvitie ja ylitarkastaja Janne Pitkänen, maa- ja metsätalousministeriö

- lainsäädäntösihteeri Leena Mäkipää, oikeusministeriö
- tutkimusprofessori Ilpo Kojola, Luonnonvarakeskus
- riistatalouspäällikkö Jarkko Nurmi, Suomen riistakeskus
- koulutuspäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- toiminnanjohtaja Matti Törrönen, Lieksan riistanhoitoyhdistys.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslain pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevaa sääntelyä siten, että karhun metsästys mil-

lä tahansa ihmisen luomalla ravintohoukuttimella voitaisiin tulkita metsästysrikokseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta toteaa, että karhu on Euroopan unionin luontotyyppien ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta annetun direktiivin 92/43/ETY, jäljempänä luontodirektiivi, liitteessä IV mainittu laji, joka edellyttää tiukkaa

suojelua. Luontodirektiivin 16 artiklassa säädetään poikkeukset edellä mainitusta tiukasta suojelusta. Luontodirektiivi sallii niin sanotun kannanhoidollisen metsästyksen, joka tapahtuu tarkoin valvotuissa oloissa, valikoiden ja rajoitusti kansallisen viranomaisen määrittelemissä rajoissa. Nyt esityksessä ehdotettu täsmennys metsästyslain 33 §:ään koskee lain 41 §:n 3 ja 4 momentin mukaista kannanhoidollista metsästystä. Esityksestä käy ilmi, että karhunmetsästyksessä on saatu saaliiksi viime metsästysvuosina 100—200 karhua. Pyynti tapahtuu pääasias-
sa seurumetsästyksenä pysäyttäviä koiria käyt-
tämällä, mikä edesauttaa koirien koulutusta suurriistavirka-apuun (SRVA).

Metsästyslain 33 §:ssä säädetään metsästyksessä kielletyistä pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä. Pykälän 1 momentin kiellot ovat kategorisia ja 2 momentissa säädetään erityisistä tiettyjä eläinlajeja koskevista rajoituksista. Metsästyslain 34 §:n nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin pyyntivälineiden ja pyyntimenetelmien käytöstä. Metsästysasetuksen (666/1993) 13 §:ssä on säädetty karhun metsästysrajoituksista, jotka koskevat ravinnon käyttöä ja talvipesää. Kiellettyjen pyyntivälineiden ja pyyntimenetelmien käyttämistä voidaan arvioida metsästysrikoksena tai metsästysrikkomuksena.

Metsästysasetuksen (666/1993) 13 §:n mukaan: "Karhua ei saa ajaa pesästä eikä ampua pesältä tai haaskalta taikka sellaiselta pelloilta, jolta satoa ei ole korjattu. Karhun metsästyksessä ei myöskään saa käyttää apuna ravintoon liittyvää houkuttinta". Esityksen perusteluista käy ilmi, että valvontaviranomaiset ovat löytäneet viime vuosina enenevässä määrin viitteitä siitä, että karhunmetsästyksessä on lainsäädännön vastaisesti käytetty hajuun ja ravintoon liittyviä houkuttimia. Toisaalta esityksen perusteluissa on myös todettu, että metsästäjät ovat kokeneet hajuun ja ravintoon liittyvien houkuttimien käyttökiellon perusteltuna.

Valiokunta toteaa, että metsästyslain 33 §:n 2 momentin vastaiset teot tulevat sekä nykyisin että 33 §:ään nyt esityksessä ehdotettujen muutosten jälkeen rangaistaviksi metsästysrikko-

muksena (metsästyslain 74 §:n 1 momentti) tai metsästysrikoksena (rikoslain 48 a luvun 1 ja 1 a §). Metsästysrikkomuksena rangaistavilta teoilta edellytetään tahallisuutta tai huolimattomuutta, metsästysrikoksena rangaistavilta teoilta puolestaan tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Esityksellä ei ole tarkoitus puuttua metsästysrikkomusta, metsästysrikosta tai törkeää metsästysrikosta koskeviin syyksiluettavuuden asteisiin.

Valiokunta toteaa, että rikoslain 48 a luvun 1 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan metsästysrikokseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti

1) metsästää käyttäen metsästyslaissa (615/1993) kiellettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää taikka vastoin metsästyslaissa säädettyä moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta,

2) metsästää vastoin metsästyslain tai sen nojalla annettua riistaeläimen rauhoitusta tai metsästyskieltoa tai -rajoitusta tai kiintiötä koskevaa säännöstä tai määräystä taikka ilman pyyntilupaa, hirvieläimen pyyntilupaa tai poikkeuslupaa.

Jos oikeudenvastaisesti tapetaan ahma, ilves, karhu, metsäpeura, sauikko tai susi taikka vahingoitetaan mainittua eläintä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, teko täyttää myös rikoslain 48 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettun törkeän metsästysrikoksen tunnusmerkistön. Tällöin edellyttään, että teko täyttää myös metsästysrikoksen tunnusmerkistön.

Esityksen perusteluista käy ilmi, että hoviioikeudet ovat vuonna 2014 antaneet tuomioita, joiden mukaan metsästysrikosta koskeva rikoslain 48 a luvun 1 § ei täytä laillisuusvaatimuksen rikoslainsäädännölle asettamaa täsmällisyysvaatimusta, jos syytetty ajetaan metsästyslain 34 §:n nojalla annetun asetuksen säännöksen rikkomisesta. Siten karhun haaskapyynti on katsottu vain metsästysrikkomukseksi, minkä ei voida katsoa olevan lainsäätäjän alun perin tarkoittama tulkinta. Vastaavasti oikeuskäytännössä on hiljattain katsottu, ettei karhun metsästäminen ajamalla se pesästä täytä rikoslain mainitun lainkohdan tunnusmerkistöä. Esityksessä eh-

dotetaankin metsästyslain 33 §:ää muutettavaksi siten, että asetuksesta siirrettäisiin lain tasolle tarpeelliset karhun metsästyksen rajoittamista koskevat säännökset.

Esityksessä ehdotetun metsästyslain 33 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan, jos karhun metsästykseseen on myönnetty poikkeuslupa 41 a §:n 3 tai 4 momentin nojalla:

a) metsästyksessä ei saa käyttää haaskaa eikä ihmisen perustamaa ravintoon tai hajuun perustuvaa karhun houkutinta;

b) karhua ei saa ampua pellolta, jolta satoa ei ole korjattu;

c) karhua ei saa ajaa eikä ampua pesästä.

Esityksen perusteluissa on tuotu esiin, että ehdotettu muutos selkeyttää karhunmetsästystä koskevia vaatimuksia sekä ankaroittaa kiellon rikkomisesta seuraavaa rangaistusseuraamusta, jolla voidaan katsoa olevan ennalta ehkäisevää vaikutusta rikolliseen toimintaan. Lisäksi karhun metsästystä koskevaa rikosta tutkittaessa ankaramman rangaistuksen mahdollistava rikosnimike antaa mahdollisuuden laajempaan esitutkintakeinojen käyttämiseen.

Erityiskysymyksiä

Edellä todetun mukaisesti metsästysrikokseen syyllistyminen edellyttää, että teko on tehty tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta. Tämä merkitsee sitä, että metsästysrikokseen ei syyllistyisi, jos metsästäjä ei olisi tietoinen taikasta tai ihmisen perustamaan ravintoon taikka hajuun perustuvasta houkuttimesta eikä hänen syykseen voitaisi lukea törkeää huolimattomuutta tarkoittavaa huolellisuusvelvoitteen rikkomista. Siten esimerkiksi tilanteessa, jossa karhu ammutaan luontaisesti kuolleen tai suurpedon tapaman eläimen muodostaman haaskan lähetyviltä, eikä metsästäjä ole hyödyntänyt haaskaa metsästyksessä tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla, metsästäjä ei syyllistyisi metsästysrikokseen.

Valiokunta toteaa, että vaikka luontaisilta haaskoilta pyynti ei ole niin tehokasta kuin tehdyiltä haaskoilta pyynti, se kuitenkin tehostaa pyyntiä. Koska säännökset ohjaavat ennen muuta laillisesti metsästäviä, muodostaisi luontais-

ten haaskojen hyödyntämisen salliminen merkittävän kannusteen löytää sellaisia ja suunnata pyyntiä sellaisille alueille. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että salliminen todennäköisesti vähentäisi metsästyspainetta ihmisen toiminnan läheisyydessä esiintyviin karhuihin, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena kannanhoidollisen metsästyksen kohdistamista silmällä pitäen. Luontaisten haaskojen käytön salliminen voisi myös synnyttää kannusteen myötävaikuttaa "luontaisten haaskojen" syntymiseen. Toimintaa voitaisiin tehdä laittomasti niin, etteivät valvontaviranomaiset pystyisi osoittamaan sitä. Valiokunta katsookin, että haaskojen tai ihmisen perustamien ravintoon tai hajuun perustuvien ravintohoukuttimien käyttö karhun metsästyksessä tulee kieltää kattavasti.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarkoituksena ei ole nyt kieltää esimerkiksi supikoirien haaskametsästystä, mutta haaskan hyväksikäyttö karhun metsästyksessä olisi edelleen kiellettyä siten, että siitä annettaisiin nyt laintasoiset säännökset. Haaskoja käytetään tyyppillisesti hyväksi pienpetojen metsästyksessä sekä matkailutarkoituksissa esimerkiksi niin, että niiden avulla tarjotaan mahdollisuus nähdä suurpetoja.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että haaskojen käyttöön liittyy tällä hetkellä mm. seuraavia säännöksiä ja käytäntöjä:

1) Pohjois-Suomessa poronhoitoalueella valtion mailla Metsähallituksen luvalla pidettävän haaskan pito on lopetettava 10.8. mennessä. Poronhoitoalueella karhunmetsästys tapahtuu alueellisen kiintiön puitteissa muuta maata vapaammin. Poronhoitoalueen ulkopuolella lähinnä Kuhmossa sijaitsevilla elinkeinotoimintaan liittyvillä haaskapaikoilla on kaupallista kuvaustoimintaa myös lokakuussa, joten siellä haaskoja pidetään pidempään. Haaskat voivat sijaita myös yksityismailla, jolloin Metsähallituksen lupaehdot eivät koske niitä.

2) Luokkaan 2 kuuluvia sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita ei saa käyttää luonnonvaraisten eläinten ruokintaan valtioneuvoston asetuksen (169/2011) 3 §:ssä mainittuna aikana sen

kunnan alueella, jossa karhun metsästys on sallittu (Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1193/2011) eräitä eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevien toimijoiden valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä, 18 §:n 3 momentti).

3) Eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) 10 §:n 2 momentista ja 11 §:n 2 momentista käy ilmi, että haaskaruokintapaikasta vastuussa oleva toimija on velvollinen kirjallisesti tai sähköisesti ilmoittamaan pitopaikka- ja haaskaruokintarekisteriin merkittäväksi mm. haaskaruokintapaikan sijainnin ja haaskaruokintatoiminnan aiotun aloittamisajankohdan.

Edellä esitetystä käy ilmi, että jo nykyiset säännökset kieltävät karhun ampumisen sellaiselta pellolta, jolta satoa ei ole korjattu. Esityksen perusteluissa on todettu, että myös viljellyt pellot, joilta satoa ei ole korjattu, houkuttelevat monissa tapauksissa karhuja. Sen vuoksi karhun metsästystä on tarpeen rajoittaa pelloilla. Karhun saisi kuitenkin ampua pellolle, jolta sato on korjattu. Lisäksi karhun jäljityksen saisi aloittaa sekä karhun saisi ajaa liikkeelle myös viljellyltä pellolta, jolta satoa ei ole korjattu. Valiokunnan näkemyksen mukaan edellä esitetty merkitsee sitä, että karhun ampuminen muutoin laillisessa metsästyksessä välittömästi pellon ulkopuolelle, mukaan lukien riistapello, olisi sallittua riippumatta siitä, onko pellolla oleva sato korjattu vai ei. Jos pellolle olisi sadonkorjuun jälkeen kuitenkin jäänyt osa sadosta lakoon tai korjaamatta siten, että se ilmeisesti houkuttelee karhua, olisi tällainen pelto tai pellon osa tulkittava sellaiseksi, jolta sato on korjaamatta. Valiokunta tulee jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa ehdottamaan, että nurmipellot rajataan säännöksen kiellon ulkopuolelle.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että tavanomaisten viljeltyjen peltöjen lisäksi alueella voi olla tukikelpoisia riistalaitumia, joilla turvataan luonnon monimuotoisuutta, edistetään viljelykiertoa ja tuotetaan ravintoa luonnonvaraisille eläimille. Lisäksi alueella voi olla metsästäjien perustamia pienialaisia riistapelloja, joiden tarkoituksena on tuottaa ravintoa ja suojaa luonnonvaraisille eläimille. Tukikel-

poisia riistalaitumia ja pienialaisia riistapeltöjen kaltaisia pelloja voitaisiin tulkita viljeltävän myös karhunmetsästystarkoituksessa. Sen lisäksi, että karhua ei saisi ampua pellolle, jolta sato on korjaamatta, riistapellot katsottaisiin karhun metsästyksessä kielletyksi ravintohoukuttimeksi. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että esityksessä ehdotettu pelloja ja riistapelloja koskeva karhunmetsästyksen sääntely vastaa voimassa olevaa sääntelyä.

Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että vuosittain ilmoitetaan joitakin tapauksia, joissa karhu on aiheuttanut vahinkoja korjatulle sadolle, lähinnä repimällä rikki pellon laitaan varastoituja muovien säilöttyjä viherrehupaaleja. Selvityksessä on katsottu, että säilörehupaalit eivät sisällä karhun tavanomaisesti käyttämää ravintoa, jolloin tavanomaisesti noudatetun käytännön mukaisesti pellon laitaan varastoituja säilörehupaaleja ei voida pitää karhun metsästyksessä kiellettyinä ravintohoukuttimina.

Yksityiskohtaiset perustelut

33 §. Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät. Valiokunta toteaa, että vaikka karhu on lähtökohdaisesti kaikkiruokainen, toisin sanoen käyttää ravinnokseen sekä eläin- että kasvikunnan tuotteita, karhu ei kuitenkaan valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan käytä tavanomaisesti ravinnokseen nurmirehukasveja. Nurmikasveja ovat nurmiheinät ja nurmipalkokasvit. Suomessa viljeltäviä nurmiheiniä ovat timotei, nurminata, koiranheinä ja englanninraiheinä. Nurmipalkokasveja ovat mm. puna-apila, alsikeapila, valkoapila, sinimailanen ja vuohenherne. Nurmirehupellot eivät ole karhun houkuttelun kannalta merkittävä ongelma, joskin joitakin tapauksia tiedetään, että karhuja on tavattu nurmirehupelloilta. Lisäksi on huomattava, että karhun metsästysaika alkaa elokuun 20. päivänä. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan muiden kuin nurmirehupeltöjen osalta on syytä suhtautua pidättyvästi metsästyksen sallimiseen, koska karhu voi käyttää ravintonaan monia erilaisia kasveja, esimerkiksi kuminaa.

Esityksessä ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan alakohta b:n sanamuoto estäisi karhun ampumisen esimerkiksi heinäpellolle, jolta satoa ei olisi korjattu. Kun otetaan huomioon se, että ehdotettu säännös kytkeytyy rangaistus-säännöksen soveltamiseen, ja se, että rangaistus-säännösten tulisi olla mahdollisimman yksiselitteisiä, valiokunta ehdottaa edellä esitetyn perusteella alakohtaa tarkistettavaksi siten, että nur-

mipellot rajataan säännöksen kiellon ulkopuolelle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

metsästyslain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 33 §, sellaisena kuin se on laissa 206/2013, seuraavasti:

33 §

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

(1 mom. kuten HE)

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, metsästystä koskevat seuraavat kiellot ja rajoitukset:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) jos karhun metsästyksen on myönnetty poikkeuslupa 41 a §:n 3 tai 4 momentin nojalla:

(3 a kohta kuten HE)

b) karhua ei saa *nurmipeltoa lukuunottamatta* ampua pellolta, jolta satoa ei ole korjattu;

(3 c kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

MmVM 33/2014 vp — HE 312/2014 vp

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Jukka Kopra /kok
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Heikki Autto /kok	Pirkko Mattila /ps
	Markku Eestilä /kok	Jari Myllykoski /vas
	Satu Haapanen /vihr	Mats Nylund /r
	Lasse Hautala /kesk	Kari Rajamäki /sd
	Reijo Hongisto /ps	Janne Sankelo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Katja Taimela /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.